

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ШИЛІН ДЕНИС ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент*

КІЛІМІЧЕНКО СЕРГІЙ ОЛЕГОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ЩОДО УЧАСТІ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ У РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ ПІД ЧАС СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Останнього часу кримінальне процесуальне законодавство зазнало суттєвих змін. Торкнулись вони і порядку проведення дистанційного судового засідання.

Слід зазначити, що у мирний час можливість проведення судового засідання в дистанційному режимі повністю залежало від волевиявлення обвинуваченого та повинно було відбуватись за чітко визначеною процедурою. Участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції в кримінальному процесі мала відбуватись з приміщення суду (за виключенням випадків, коли особа тримається в місцях попереднього ув'язнення або виконання покарань) та з використанням власних інформаційних систем та технічних засобів суду.

Так, Верховний Суд в своїй Постанові від 01.12.2021 р. (справа № 760/15429/20) зазначив, що безпосередньо організація проведення судового засідання в режимі відеоконференції згідно зі ст. 366 КПК України покладається одночасно як на суд, що розглядає відповідне провадження, так і на суд (або орган досудового слідства, або установу попереднього ув'язнення, або установу виконання покарань) за територіальним місцезнаходженням учасника судового процесу, що обрав такий вид участі у засіданні. У ході проведення судового засідання в режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення з використанням власного облікового запису в системі «EasyCon» реалізація положень ч. 4 ст. 366 КПК України є неможливою. Таким чином, проведення відеоконференції зв'язку під час судового засідання за участю сторін поза межами приміщення суду за допомогою власних технічних засобів учасників цією нормою не передбачено [1].

Ще одним прикладом була Ухвала Верховного Суду від 3 червня 2021 року (справа № 431/1397/20) в якій зазначено, що з урахуванням специфіки кримінального провадження, у ньому не регламентована робота сторін із власними технічними засобами відеоконференції зв'язку під час судового провадження, яке проводиться поза межами приміщення суду.

Так, відповідно до вимог ч. 1 ст. 336 КПК судове провадження може здійснюватися у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого

приміщення, у тому числі яке знаходиться поза межами приміщення суду (дистанційне судове провадження), у разі неможливості безпосередньої участі учасника кримінального провадження у судовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин; необхідності забезпечення безпеки осіб; проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого; необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності судового провадження; наявності інших підстав, визначених судом достатніми.

При цьому з метою забезпечення реалізації положень вказаної статті КПК та встановлення єдиного порядку роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження), Наказом Державної судової адміністрації України від 15 листопада 2012 року № 155 було затверджено Інструкцію про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження) (далі – Інструкція).

Пунктом 1.2.1 вище вказаної Інструкції передбачено, що учасники судового процесу (кримінального провадження) можуть брати участь у процесуальних діях у режимі відеоконференції лише за наявності технічної можливості для її проведення у відповідних судах, державних органах чи установах.

Обов'язок забезпечити проведення відеоконференції покладається на суд, який отримав судові рішення про проведення відеоконференції, незалежно від спеціалізації та інстанції суду, який прийняв таке рішення (п. 5 Інструкції).

Лише в цьому випадку може бути забезпечено реалізацію положень ч. 4, 6 ст. 336 КПК, яка передбачає обов'язок суду, судового розпорядника або секретаря судового засідання (службової особи установи попереднього ув'язнення або виконання покарань) вручити особі, яка бере участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, пам'ятку про її процесуальні права та перевірити її документи, що посвідчують особу.

Виходячи з викладеного, у кримінальному провадженні всі питання проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції (дистанційне судове провадження) під час судового провадження визначено ст. 336 КПК. Однак, проведення відеоконференції зв'язку під час судового засідання за участі сторін поза межами приміщення суду за допомогою власних технічних засобів учасників цією нормою не передбачено» [2].

Після введення в Україні воєнного стану та початку активних військових дій, підхід до проведення кримінального провадження у дистанційному режимі почав змінюватись.

Так, Рада суддів України 02.03.2022 оприлюднила рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану. Пункт 10 рекомендував як виняток допускати участь у судовому провадженні в режимі ВКЗ за допомогою будь-яких інших технічних засобів, в тому числі і власних [3].

Верховний Суд 03.03.2022 надіслав головам апеляційних судів лист № 1/0/2-22 «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану», в якому зазначив про те,

що якщо через об'єктивні обставини учасник кримінального провадження не може брати участь у засіданні в режимі відеоконференцзв'язку за допомогою технічних засобів, визначених КПК України, як виняток можна допускати його участь у режимі відеоконференцзв'язку за допомогою інших засобів, при цьому треба звернути увагу на роз'яснення такому учаснику його процесуальних прав та обов'язків (п. 7) [4].

Змінилась і практика Верховного Суду щодо забезпечення участі захисника у касаційному розгляді кримінальних проваджень у режимі відеоконференції з використанням власних технічних засобів [5].

Деякі підзаконні акти цілком дозволяють здійснення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження з власних приміщень учасників.

Функціонування підсистем «Електронний суд», «Електронний кабінет» та підсистеми відеоконференцзв'язку здійснюється відповідно до Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням ВРП від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. Вказане Положення (п.п. 45, 46) передбачає, що підсистема відеоконференцзв'язку забезпечує учасникам справи можливість брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, зокрема, за допомогою свого електронного кабінету та власних технічних засобів [6].

Ч. 3 ст. 336 КПК, не встановлює вимоги, що технічні засоби мають бути встановлені саме у суді або певному органі чи установі (або належати їм).

Законодавчі обмеження щодо приміщення, з якого проводиться трансляція (крім винятків про установи попереднього ув'язнення або установи виконання покарань) також відсутні. Відсутня вказівка, що це має бути саме приміщення якогось суду.

Ч. 1 ст. 336 КПК містить прямий дозвіл на здійснення судового провадження у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке розташовано поза межами приміщення суду. Жодних обмежень щодо такого приміщення стаття не містить. Це може бути і офіс, і житло.

Таким чином КПК дає можливість захиснику брати участь у судовому засіданні дистанційно із будь-якого приміщення.

В Ухвалі судді Великої Палати Верховного Суду від 18.11.2022 у справі № 415/2182/20, визначено за необхідне й можливе забезпечити участь захисника у судовому засіданні за межами приміщення суду через сайт системи відеоконференцзв'язку vkz.court.gov.ua з використанням власних технічних засобів. В Ухвалі вказано: «Наведені норми процесуального права не виключають можливості участі особи у судовому засіданні дистанційно і з будь-якого іншого місця з використанням власних технічних засобів» [7].

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене можна констатувати, що чинний КПК не містить заборон щодо участі захисника у кримінальному провадженні у режимі відеоконференції під час судового провадження.

Список використаних джерел:

1. Постанова Верховного Суду від 01.12.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/101634630>

2. Ухвала Верховного Суду від 03.06.2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97394025>
3. Рада суддів України: рекомендації щодо роботи судів в умовах воєнного стану. URL: <https://rsu.gov.ua/news/usim-sudam-ukraini-rsu-opublikovala-rekomendacii-sodo-rooti-sudiv-v-umovah-voennogo-stanu>
4. Лист Верховного Суду від 03.03.2022 р. № 1/0/2-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00820?an=18>
5. Ухвала Верховного Суду від 13.12.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834171>; Ухвала Верховного Суду від 30.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107586101>; Ухвала Верховного Суду від 16.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107354754>; Ухвала Верховного Суду від 10.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251693>; Ухвала Верховного Суду від 09.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251684>; Ухвала Верховного Суду від 03.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107105774>; Ухвала Верховного Суду від 31.10.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107023973>
6. Вища Рада Правосуддя: Рішення від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21>
7. Ухвала Верховного Суду від 18.11.2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107393145>

Ключові слова: захисник, проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження, право на захист, дистанційне судове провадження, учасники кримінального провадження.

Key words: lawyer, conduct of procedural actions in video conference mode during court proceedings, right to defense, remote court proceedings, participants in criminal proceedings.

СИДОРЧУК ВЛАДИСЛАВ ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності,
доктор філософії*

КУЧЕРОВ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності*

ДО ПИТАННЯ ЗМІНИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ САНКЦІОНУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

На сьогоднішній день судовий контроль є важливим елементом в структурі кримінального процесу, в літературі з цього приводу зазначають, що «вагомість та ефективність судового контролю

Завтур Віктор Андрійович Отримання фактичних даних від осіб, що постраждали від воєнних злочинів: міжнародні стандарти та перспективи їх імплементації в Україні	293
Лукашкіна Тетяна Василівна, Гуртієва Людмила Миколаївна До питання про предмет доказування в кримінальному провадженні	296
Підгородинська Анастасія Вікторівна, Широбокова Лілія Олександрівна Актуальні питання зупинення судового розгляду під час воєнного стану в Україні	301
Ракіпова Інна Василівна Медіація та онлайн-медіація як правозахисна комунікація потерпілого у кримінальному провадженні	304
Смирнов Максим Іванович Перегляд архітектури міжнародної системи правосуддя в контексті створення спеціального міжнародного трибуналу ad hoc щодо злочину агресії проти України	308
Стародубов Сергій Вікторович, Д'ячкова Марія Олегівна Щодо питання приводу як спеціальної форми затримання	312
Степаненко Андрій Сергійович Щодо доцільності існування інституту понять у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану і поза ним	314
Стоянов Микола Михайлович Свобода від самовикриття та забезпечення права на захист при проведенні аудіо-, відеоконтролю особи	317
Шилін Денис Вікторович, Кіліміченко Сергій Олегович Щодо участі захисника у кримінальному провадженні у режимі відеоконференції під час судового провадження	321
Сидорчук Владислав Васильович, Кучеров Дмитро Сергійович До питання зміни правової регламентації санкціонування застосування окремих кримінальних процесуальних засобів під час воєнного стану	324
Бабій Світлана Володимирівна Порушення засад кримінального провадження у випадку розгляду питання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у судовому засіданні під час оголошення повітряної тривоги	327
Драгунов Віталій Вікторович Затримання судді за підозрою у вчиненні діяння, за яке встановлена кримінальна відповідальність: окремі питання дотримання належної правової процедури	330